

Advies nr. 2009/04 van 23 november 2009

Arbitragecommissie

**Wet van 19 december 2005 betreffende de precontractuele informatie bij
commerciële samenwerkingsovereenkomsten**

**Advies over de interpretatie van de termen van artikel 2 van
de wet van 19 december 2005
“in eigen naam en voor eigen rekening”**

Inleiding

De Arbitragecommissie heeft het initiatief genomen om in de loop van haar vergaderingen van 22 juni, 12 oktober en 23 november 2009 het probleem onderzoeken van de interpretatie van de termen "in eigen naam en voor eigen rekening" bedoeld in artikel 2 van de wet van 19 december 2005 en meer algemeen het probleem van het toepassingsgebied van deze wet.

Advies

1) De wettekst

Artikel 2 van de wet definieert haar toepassingsgebied als volgt: "Deze wet is van toepassing op commerciële samenwerkingsovereenkomsten gesloten tussen twee personen, die elk in eigen naam en voor eigen rekening werken, waarbij de ene persoon het recht verleent aan de andere, die daarvoor een vergoeding van welke aard dan ook, rechtstreeks of onrechtstreeks betaalt, om bij de verkoop van producten of de verstrekking van diensten een commerciële formule te gebruiken onder één of meerdere van de volgende vormen: een gemeenschappelijk uithangbord, een gemeenschappelijke handelsnaam, een overdracht van know how, een commerciële of technische bijstand".

2) De termen "in eigen naam en voor eigen rekening"

Reeds vóór de inwerkingtreding van de wet is er in de doctrine een controverse ontstaan over de reikwijdte van het toepassingsgebied van de wet.

Sommige auteurs menen dat de onafhankelijkheidsvoorwaarde niet enkel bij de onderhandelingen in de precontractuele fase dient te worden vervuld, maar ook wanneer de overeenkomst is ondertekend. Zo zouden sommige overeenkomsten ambtshalve niet door de wet worden beoogd. Zo wordt bvb. de handelsagent in het kader van de handelsagentuurovereenkomst door de andere partij belast met de verkoop en eventueel het sluiten van overeenkomsten in naam en voor rekening van de principaal. Sommige handelsagentuurovereenkomsten (niet allemaal maar enkel die welke onder de definitie van de handelsagentuurovereenkomst, bepaald door de wet, vallen), verplichten de agent ertoe om zware verbintenissen aan te gaan, wat de door de wetgever gewenste bescherming verantwoordt. In de commissieovereenkomst, die zeer frequent voorkomt op het gebied van de franchise (waar deze overeenkomst, waarvan niemand de kwalificatie als franchiseovereenkomst betwist - aangezien er overdracht is van know-how, gebruik van een gemeenschappelijk uithangbord en bijstand van de franchisegever - soms wordt benoemd als "commission-affiliation"-overeenkomst), voert de agent of de franchisenemer in zijn naam maar voor rekening van een ander, de principaal of de franchisegever, één of meer juridische verrichtingen uit met betrekking tot het verkeer van goederen. Men kan ook denken aan de vrije zaakvoeringsovereenkomst en de verhuur en beheerovereenkomst die soms begrepen zijn in een franchiseovereenkomst. De franchisegevers die deze formule gebruiken, hebben nooit beweerd dat de wet niet van toepassing is op dit type van overeenkomst.

Andere auteurs nemen een ander standpunt in: de voorwaarde om in eigen naam en voor eigen rekening op te treden, moet worden onderzocht in de fase die aan het sluiten van de overeenkomst voorafgaat, d.w.z. enkel en alleen in de precontractuele fase. Dit stemt

overeen met de bedoeling van de wetgever om in een ruime toepassing van de wet te voorzien in het kader van de onderhandeling van de overeenkomst vóór de ondertekening ervan en niet in het kader van de uitvoering van de overeenkomst na de ondertekening ervan die onderworpen blijft aan het gemeen recht (uitgezonderd de sancties in geval van niet-naleving van de wet in de precontractuele fase). De wijze waarop de persoon die het recht verkrijgt de overeenkomst uitvoert, verandert niets aan de zaak. De voorwaarde om uit eigen naam en voor zijn eigen rekening op te treden, moet worden beoordeeld op grond van de betrekkingen tussen de partijen in de loop van de onderhandelingsfase tot de contractsluiting en niet op grond van de latere betrekkingen met derden in het kader van de uitvoering van de gesloten overeenkomst. De gebruikte woorden beogen in feite de onderlinge onafhankelijkheid van de partijen.

Het is nuttig om te herinneren aan de voorgeschiedenis van de wet. Zoals meester Kileste en meester Somers in een artikel gewijd aan deze materie¹ stellen “men kan vaststellen dat de commentaar bij de artikelen die de memorie van toelichting begeleidt, aantoont dat ... de wetgever de overeenkomsten beoogde waarin twee partijen betrokken zijn, die onafhankelijk van elkaar zijn²”. Het is uiteindelijk niet overbodig om te onderstrepen dat de wet aangeeft dat “elk” van de partijen in eigen naam en voor eigen rekening moet optreden en dat het absurd zou zijn geweest dat de wetgever zou eisen dat degene die het recht verleent in eigen naam en voor eigen rekening zou moeten optreden in het kader van de uitvoering van de overeenkomst: hoe zou het anders kunnen? Zou men zich kunnen voorstellen dat degene die het recht verkrijgt de overeenkomst uitvoert voor een persoon die niet in eigen naam en voor eigen rekening optreedt? Het zou dan volstaan dat al diegenen die het recht verlenen, optreden door bemiddeling van een gevolmachtigde om te ontsnappen aan de toepassing van de wet! In werkelijkheid bestaat deze praktijk niet, maar mocht ze zich algemeen gaan uitbreiden om te kunnen ontsnappen aan de toepassing van de wet, dan zou zij haar doel volledig voorbijschieten.

3) De doelstelling van de wet van 19 december 2005

In de parlementaire werkzaamheden staat te lezen dat “het toepassingsgebied van de wet ruim is en in het algemeen de commerciële samenwerkingsakkoorden beoogt waarin twee partijen betrokken zijn die onderling onafhankelijk zijn ongeacht of het natuurlijke personen of rechtspersonen betreft. Deze definitie biedt de mogelijkheid om een groot aantal vormen van commerciële samenwerking af te bakenen om geen discriminatie te maken tussen de verschillende formules...³”. Hierruit kan worden afgeleid dat het de intentie van de wetgever was en bijgevolg de geest de wet was om zo veel mogelijk commerciële samenwerkingsvormen te omkaderen. Deze geest moet correct worden omgezet in de feiten.

De belangrijkste doelstelling die door de wet wordt nagestreefd is om een commerciële relatie weer in evenwicht te brengen in het voordeel van degene die het recht verkrijgt om een commerciële formule te exploiteren, ten einde hem zo volledig mogelijk te informeren over de rechten en verplichtingen die voortvloeien uit de overeenkomst en over de economische en financiële context waarbinnen deze overeenkomst zich situeert. Bijgevolg zal in elk specifiek geval moeten worden nagegaan om welke activiteit het gaat. Indien de activiteit bestaat in de verkoop van producten of het verstrekken van diensten aan klanten en als de voorwaarden die in artikel 2 van de wet worden bepaald, vervuld zijn (verlening van een recht/gebruik van een commerciële formule: gemeenschappelijk uithangbord en/of

¹ « L’information précontractuelle dans le cadre d’accords de partenariat commercial », P. Kileste et A. Somers, J. T., n° 6221, 22/04/2006.

² Doc. Parl. Ch., 2004 -2005, doc. 51, n° 1687/001, p.6.

³ Doc. Parl. 51, 1687/001, p.6.

gemeenschappelijke handelsnaam en/of overdracht van know how en/of commerciële of technische bijstand / tegen een vergoeding), is de wet van toepassing.

4) Voorstel tot wijziging van de wet van 19 december 2005

De leden van de Commissie menen dat elke interpretatie die neerkomt op de beperking van de rechten van de partij die het recht verkrijgt, onder andere door de wet toe te passen zonder haar bepalingen (de plaats van de woorden “die elk in eigen naam en voor eigen rekening optreden” moet immers in verband worden gebracht met de fase die voorafgaat aan en die leidt tot het sluiten van de overeenkomst en niet met de uitvoeringsfase van de overeenkomst) en zonder de geest ervan (de wet beoogt het onderhandelen van de overeenkomst vóór het sluiten ervan) te respecteren, derhalve dient te worden verworpen. Enkel een interpretatie van de wet conform de doelstellingen die de wetgever wilde, zoals uitgedrukt in de voorbereidende werkzaamheden, is te weerhouden. Om echter alle rechtsonzekerheid te vermijden, zou een tekstverduidelijking moeten worden aangebracht. Het zou gewoon aan te bevelen zijn om artikel 2 van de wet te wijzigen door de woorden “in eigen naam en voor eigen rekening” die inderdaad overbodig zijn, te schrappen. Hierdoor zou een einde kunnen worden gesteld aan de controverse tussen juridische auteurs en zou kunnen vermeden worden dat diegenen voor wie de wet bedoeld is via juridische kunstgrepen zouden ontsnappen aan de toepassing ervan ten koste van die personen die de wetgever wil beschermen.
